

4. Uluslararası Lisansüstü Çalışmalar Kongresi

4th International Graduate
Studies Congress

5-8 Haziran/June
2024



IGSCONG'24

Bildiriler Kitabı Proceedings Book

ISBN: 978-625-94317-2-7

BİLDİRİLER KİTABI

PROCEEDINGS BOOK

4. Uluslararası Lisansüstü Çalışmalar Kongresi
4th International Graduate Studies Congress

5-8 Haziran/June 2024



4. ULUSLARARASI LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR KONGRESİ
4TH INTERNATIONAL GRADUATE STUDIES CONGRESS

5-8 HAZİRAN/JUNE 2024

ISBN: 978-625-94317-2-7

Bu kitabın tüm hakları saklıdır. Kitap içindeki bildirilerin tamamı ya da bir kısmı kongremizin izni olmaksızın herhangi bir platformda yayınlanamaz.



4. Uluslararası Lisansüstü Çalışmalar Kongresi
4TH International Graduate Studies Congress

5-8 Haziran/June 2024

Düzenleme Kurulu/ Organization Board

Prof. Dr. Muhammet Nuri SEYMAN
Dr.Öğr. Üyesi Barış Gürcan HAKANOĞLU

Bilim Kurulu/ Scientific Board

Prof. Dr. Ahmed Kadhim Hussein
Prof. Dr. Andrzej JAKI
Prof. Dr. Osman YILDIZ
Prof. Dr. Tadeja Jere JAKULIN
Prof. Dr. Necmi TAŞPINAR
Prof. Dr. Jue-Sam CHOU
Prof. Dr. Alexandre Jean Rene SERRES
Prof. Dr. Mehmet AKAR
Prof. Dr. Mehmet AKBABA
Prof. Dr. Jianjun WANG
Prof. Dr. Feyzullah TEMURTAŞ
Prof. Dr. Selim ÖNCÜ
Prof. Dr. Mahmut BÖYÜKATA
Prof. Dr. Betül APAYDIN YILDIRIM
Prof. Dr. Zitaun CAI
Prof. Dr. Şeyda GÜL
Prof. Dr. Hui CHEN
Prof. Dr. Rıdvan KOÇYİĞİT
Prof. Dr. Recep ÇALIN
Prof. Dr. İbrahim DEVELİ
Prof. Dr. Ke-Lin DU
Prof. Dr. Mustafa GÜNAY
Prof. Dr. R. Gökhan TÜRECİ
Prof. Dr. Lianggui LIU
Prof. Dr. Paweł LULA

Prof. Dr. Mehmet TEKTAŞ
Prof. Dr. Ali Rıza YILDIZ
Prof. Dr. Degan ZHANG
Prof. Dr. İsmail ŞAHİN
Prof. Dr. Hülya ÇİÇEK
Prof. Dr. Gökçe NUR YILMAZ
Prof. Dr. Osman ÜNLÜ
Doç. Dr. Bülent BÜYÜK
Doç. Dr. Sasmita MOHAPATRA
Doç. Dr. Özgür SELVİ
Doç. Dr. Serkan ŞENOC AK
Doç. Dr. Ning CAI
Doç. Dr. M. Hanefi CALP
Doç. Dr. Emre ÇELİK
Doç. Dr. Oye Nathaniel DAVID
Doç. Dr. Serhat DUMAN
Doç. Dr. Berna KÖKTÜRK DALCALI
Doç. Dr. Zafer İBRAHİMOĞLU
Doç. Dr. Héctor F. MIGALLON
Doç. Dr. Aşır ÖZBEK
Doç. Dr. Neelamadhab PADHY
Doç. Dr. Muharrem PUL
Doç. Dr. Abdullah YEŞİL
Doç. Dr. Harun ÖZBAY
Doç. Dr. Ziyodulla YUSUPOV

Doç. Dr. Fatih YILDIRIM
Doç. Dr. Elif ŞENKUYTU
Doç. Dr. Adem DALCALI
Doç. Dr. Ümit AYATA
Doç. Dr. İlyas ÖZER
Doç. Dr. Onur ÜLKER
Doç. Dr. Serhat Berat EFE
Doç. Dr. Hayri YAMAN
Doç. Dr. Hasan ŞAHİN
Doç. Dr. Alican KARACA
Doç. Dr. Semet ÇELİK
Doç. Dr. Tamer TURGUT
Dr. Öğr.Üyesi Berna AKAY
Dr. Öğr.Üyesi Abdollah Doosti-AREF
Dr. Öğr.Üyesi Igor Simplicie MOKEM FOKOU
Dr. Öğr.Üyesi Alex Michailovic ASAVIN
Dr. Öğr.Üyesi Şeyda CAN
Dr. Öğr.Üyesi Abdul QAYYUM
Dr. Öğr.Üyesi Marlon Mauricio Hernandez CELY
Dr. Öğr.Üyesi Rahim DEHKHARGHANI
Dr. Öğr.Üyesi Engin DEMİR
Dr. Öğr.Üyesi Mahmut ÜNVER
Dr. Öğr.Üyesi Vandana ROY
Dr. Öğr.Üyesi Mohammed Hassan DIGHIRI
Dr. Öğr.Üyesi Maxim A. DULEBENETS
Dr. Öğr.Üyesi Taşkın EROL
Dr. Öğr.Üyesi Charles Z. LIU

Dr. Öğr.Üyesi Hanife DURGUN
Dr. Öğr.Üyesi Quang Ngoc NGUYEN
Dr. Öğr.Üyesi Diego Real Mañez
Dr. Öğr.Üyesi Cennet GÖLOĞLU DEMİR
Dr. Öğr.Üyesi Halil GÖR
Dr. Öğr.Üyesi Mesut GÖR
Dr. Öğr.Üyesi Behnaz HASSANSHAHİ
Dr. Öğr.Üyesi Minh Trong HOANG
Dr. Öğr.Üyesi Kamarulzaman KAMARUDIN
Dr. Öğr.Üyesi Akif KARAFİL
Dr. Öğr.Üyesi Mingxiong ZHAO
Dr. Öğr.Üyesi Tingting ZHAO
Dr. Öğr.Üyesi M.M. KARMRUZZAMAN
Dr. Öğr.Üyesi Farooque Hassan KUMBHAR
Dr. Öğr.Üyesi Adnan UZUN
Dr. Öğr.Üyesi Kerem ÖZDEMİR
Dr. Öğr.Üyesi Volodymyr Gennadievich SKOBELEV
Dr. Öğr.Üyesi Kadir İLERİ
Dr. Öğr.Üyesi Radu Emanuil PETRUSE
Dr. Öğr.Üyesi Tomasz ROJEK
Dr. Öğr.Üyesi Yuan TIAN
Dr. Öğr.Üyesi Asit Kumar GAIN
Dr. Öğr.Üyesi Yifang WEI
Dr. Öğr.Üyesi Marek DZIURA
Dr. Bruno Castagneto
Dr. Tsan Yang
Dr. Cemil OCAK

Yerleşim Yerlerine Doğal Gaz Arzı Sürecinin Mevzuat Açısından İncelenmesi

Investigation of the Natural Gas Supply Process to Settlements in terms of Legislation

Muhammed Nezih URAL^{*,1}, Hüsamettin BULUT²

*: muhammednezih.ural@gmail.com, ORCID: 0009-0009-6429-3545

¹: Fen Bilimleri Enstitüsü/ Mühendislik Fakültesi /Makine Mühendisliği, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, Türkiye

²: Mühendislik Fakültesi /Makine Mühendisliği, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, Türkiye

Özet: Doğal gaz, diğer fosil yakıtlara göre kullanımı kolay, daha temiz ve çevreci olduğundan kullanımı sürekli artmaktadır. Doğal gazın, teknik, sosyal, çevre, ekonomik ve mevzuat açısından uygun bir şekilde yerleşim yerlerine arzının yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada, yerleşim yerlerine olan doğal gaz arzı ilgili gelişen ve değişen mevzuat kapsamında olan kanun, yönetmelik, tebliğ, kurul kararları ve Cumhurbaşkanlığı kanun hükmündeki kararnameleri incelenmiştir. Konu ile ilgili mevzuatın ülkemizde tarihsel olarak doğal gaz arzı ve kullanımı yapıldıktan sonra geliştiği ve güncellendiği görülmüştür. Türkiye’de 1970 yılında Kırıkkale’de doğal gazın keşfi ile başlayan serüven, 81 il 845 yerleşim yerine bugün tarihi itibariyle doğal gaz arzı sağlanmış olup, sağlanan yerleşim birimlerinin %78 ilçe %22’si beldedir. 2024-2026 dönemi planlamasında 128 yerleşim yerine daha doğal gaz arzının sağlanması hedeflenmektedir. Mevcut mevzuat ile birlikte yerleşim yerlerine doğal gaz arzı artan bir şekilde devam etmesine rağmen yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Gaz, Mevzuat, Yerleşim yeri

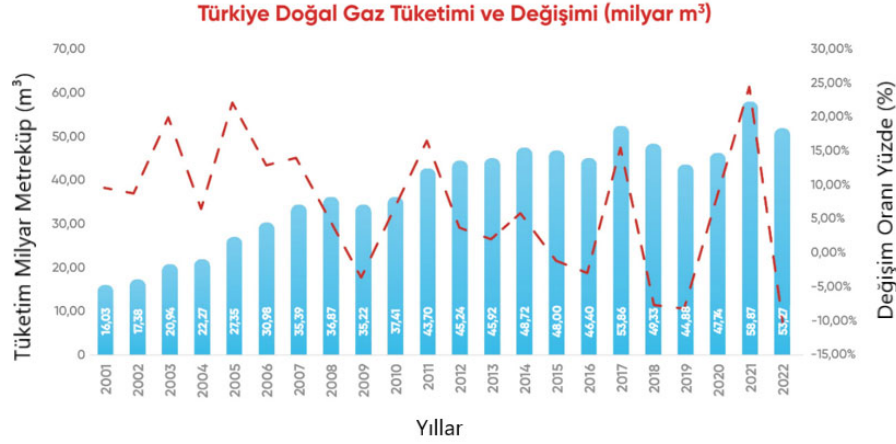
Abstract: Since natural gas is easier to use, cleaner and more environmentally friendly than other fossil fuels, its use is constantly increasing. Natural gas should be supplied to settlements in a suitable way in terms of technical, social, environmental, economic and legislative aspects. In this study, laws, regulations, communiqués, board decisions and presidential decrees within the scope of developing and changing legislation on natural gas supply to settlements are analysed. It has been observed that the legislation on the subject has been historically developed and updated after the supply and use of natural gas in our country. The adventure that started with the discovery of natural gas in Kırıkkale in 1970 in Turkey, natural gas supply has been provided to 845 settlements in 81 provinces as of today, and 78% of the settlements are in districts and 22% are in towns. In the 2024-2026 period planning, it is aimed to provide natural gas supply to 128 more settlements. Although natural gas supply to settlements continues to increase with the current legislation, it has been determined that new regulations are needed.

Keywords: Natural Gas, Legislation, Settlement

GİRİŞ

Türkiye’nin doğal gaz ile tanışması, 1970 yılında Kırklareli’nde keşfedilmesi ile başlamıştır. Keşfedilen doğal gaz 1976 yılında Pınarhisar Çimento Fabrikasında kullanılmıştır. İkinci keşif 1975 yılında, Mardin Çamurlu sahasında gerçekleştirilmiş ve 1982 yılında Mardin Çimento Fabrikasında kullanılmıştır. 1985 yılına gelindiğinde ise, ilk olarak elektrik üretimi amacıyla, Hamitabat Doğal Gaz Çevrim Santrali’nde yerli doğal gaz kullanımı gerçekleştirilmiştir [1].

1987 yılına gelindiğinde Türkiye'nin yıllık doğal gaz tüketimi 523 milyon m³ seviyesinde idi. 19 Ocak 2022 tarihinde Türkiye'nin günlük tüketimi 288 milyon m³ gerçekleşerek, tüm zamanların günlük tüketim rekoru kırılmıştır [2]. 2001-2022 yılları arasında Türkiye'deki doğal gaz tüketim değişimi Şekil-1'de görülmektedir [3].



Şekil 1. 2001- 2022 Yılları Arası Türkiye Doğal gaz Tüketimi ve Değişim Oranları

TÜRKİYE' DE DOĞAL GAZ ARZ SÜRECİNİN MEVZUATI

1974 yılına gelindiğinde, Türkiye doğal gaz piyasası için ilk ve önemli adımların atıldığı yıl olarak kayıtlara geçmiştir. Günümüzde piyasanın en önemli aktörü pozisyonunda olan Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAŞ), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından kurulmuştur [4]. 1995 yılına gelindiğinde BOTAŞ, TPAO bağlı ortaklığı bünyesinden ayrılarak, yeni bir kamu iktisadi teşekkülü haline gelmiştir. Gaz arzı ile ilgili yapılan teşekkülü ile birlikte, S.S.C.B ile 1984 yılında yapılan doğal gaz alım anlaşmaları ve ardından oluşan doğal gaz ihtiyacını karşılayabilmek için, kaynak çeşitlemesi politikaları gereğince, Cezayir ve Nijerya ile yapılan sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) anlaşmaları ve komşu ülkeler ile imzalanan yeni anlaşmaları beraberinde getirmiştir [1]. Mevcut BOTAŞ doğal gaz ve petrol boru hatları dağılımı Şekil'2 de verilmiştir.

Bu süreç, yapılan anlaşmalar ile ilk etapta sanayi ve elektrik üretimi amacı ile doğalgaz çevrim santrallerinde kullanılmakta olan doğal gazın evsel kullanımı için şehir merkezlerine gaz arzı ile devam etmiş olup, 1988 yılında Ankara'da, 1989 yılında da İstanbul'da ilk defa doğal gaz ile tanışmıştır. Ardından 1992 yılında Bursa, 1993 yılında Adapazarı, 1996 yılında Eskişehir ve Kocaeli şehirlerinde başlayan doğal gaz dağıtımı özel teşebbüsler ve belediyeler marifetiyle yürütülmüştür. Şehir içi dağıtım süreçleri, altı endüstriyel bölgede (Ankara, Bursa, İstanbul, Eskişehir, İzmit Adapazarı) yedi farklı sorumlu tarafından yürütülmekteydi. Bunlardan BOTAŞ'a ait olan, Bursa'da hizmet veren Bursagaz, Eskişehir'de hizmet veren Esgaz ve İzmit'te hizmet sunan İzgaz, BOTAŞ'a ait olup, özelleştirilme süreçleri bitmiştir [5]. Türkiye'de doğal gaz piyasasında belirtilen hızlı gelişmeler yaşanırken, piyasa aktörü kamu sektörü olarak görünmekte idi. Piyasa faaliyetlerinin tamamı dikey hiyerarşik bir yapıya sahip olması ile birlikte, 02/01/1990 tarih ve 397 sayılı kanun hükmündeki kararname ile doğalgazın kaynaktan üretilmesi ve ithal edilmesinden son kullanıcıya kadar iletilmesine kadarki tüm sürecin neredeyse %100'ü (BOTAŞ) tarafından yapılmakta idi [6]. Doğal gaz piyasasına dair, sadece üretim faaliyetlerinin bir kısmı özel sektör tarafından yapılmakta, diğer alanlara rekabete kapalı idi [7]. Ülkemiz, Dünya ve Avrupa doğal gaz piyasası içim hem bir pazar hem de ithalatçı bir ülke konumunda olup, 2021 yılı verilerine göre, OECD ülkeleri arasına ilk üçte yer almaktadır [8]. İlk 10 ülke sıralaması Tablo 1'de verilmiştir.



Şekil 2. Doğal Gaz ve Petrol Boru Hatları Haritası

Tablo I. 2021 Yılı İthalat Ülke Sıralaması

Sıralama	Ülke	TJ
-	Avrupa	18 101 971
1	Almanya	2 930 470
2	İtalya	2 503 016
3	Türkiye	2 023 725
4	Birleşik Krallık	1 817 092
5	Fransa	1 690 522
6	İspanya	1 346 624
7	Hollanda	932 365
8	Belçika	740 968
9	Polonya	641 792
10	Belarus	639 931

Bu nedenle piyasa faaliyetlerinin dikey bütünleşik bir yapıya sahip, tekel konumundaki BOTAŞ üzerinden serbestleşmemiş bir yapı ile ilgili süreçlerin yürütülmesi mümkün olmamaktadır. Yapılan anlaşmalar, şehirlerdeki dağıtım faaliyetleri ve buna bağlı olarak artan yerel pazar ihtiyaçları ile oluşan statik yapının değişimini beraberinde getirmiştir. 2001 yılında doğal gaz piyasası kanunu, 02/05/2001 tarihli ve 24390 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi doğal gaz piyasası serbestleşmeye başlamıştır. 20 yıllık bu süreçte çok fazla mesafe kat edilmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte, daha önce BOTAŞ bünye ve yetkisinde olan; ithalat, iletim, toptan satış, depolama [hem yer altı doğal gaz depolama hem yer üstü sıvılaştırılmış doğal gaz “LNG” tankları ile depolama ve sisteme verilmesi], dağıtım, ihracat, sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) dağıtım, CNG iletimi ve satışını kapsamakta olup, buna göre rekabetçi ve serbest bir model oluşturmak istenmiştir [9]. Özet olarak kanunun amacı; doğal gazın kaliteli, sürekli, ucuz, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde çevreye zarar vermeyecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, doğal gaz piyasasının serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir doğal gaz piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.

Bu kapsamda, EPDK bağımsız bir idari otorite olarak, doğal gaz piyasasındaki oyuncuları ve ihale süreçlerini yürütmekle birlikte, söz konusu ithalat, ihracat, dağıtım, şebeke faaliyetlerinin nasıl yapılacağı hususunda, kanun koyucu unvanı ile piyasayı düzenlemeye yetkisini kullanmaya başlamıştır. Düzenleme rejimini ortaya koyan ikincil kaynaklar, EPDK tarafından çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile EPDK Kurul kararlarıdır. Otorite olma ve düzenleme faaliyetleri kapsamında, ikincil mevzuatların hazırlanması ile birlikte, belirli dönemlerde ve/veya ihtiyaca göre, tebliğ ve kurul kararları olarak, piyasa aktörlerinin işleyişini düzenlemeye devam etmektedir. Bugüne kadar 4646 sayılı kanunun verdiği yetkilere kapsamında, doğal gaz piyasasının düzenlenmesine yönelik 12 tane yönetmeliğin yanı sıra,

çeşitli konularda tebliğ ve kurul kararları almıştır. Şekil 3'te Doğalgaz Piyasası mevzuatı verilmiştir [9].

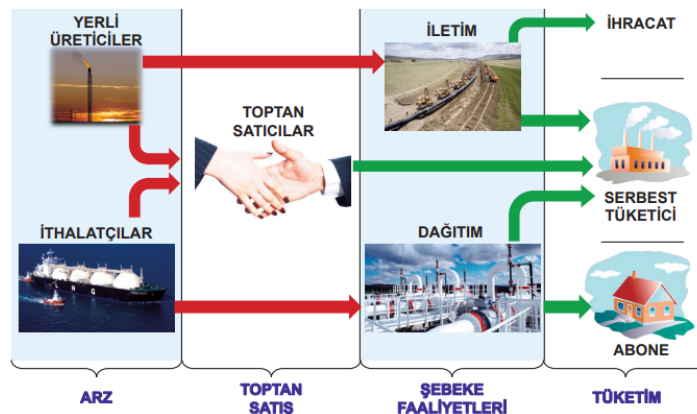


Şekil 3. Doğal gaz Piyasası Yönetmelikleri

4646 sayılı doğal gaz piyasası kanunu ile birlikte, Şekil 3'te belirtilen ikincil mevzuat durumundaki yönetmeliklerin yayınlanarak yürürlüğe girmesi sonucu, kaynaktan tüketiciye geçişteki ilgili faaliyetlere ait aktörlerin ayrışmıştır. Sektör paydaşları Şekil 4'te gösterilmiştir [9].

4646 sayılı doğal gaz piyasası kanunu ve EPDK'nın kurulması ve kurum tarafından yapılan düzenlemeler ve oluşturulmak istenen serbest ve rekabetçi doğal gaz piyasası anlayışı kapsamında, EPDK öncesinde 6 şehirden ibaret olan, dağıtım faaliyetlerini hızlandırmak amacıyla, dağıtım faaliyetlerini yürütecek şirketlerin belirlenmesi için, 2003 yılında başlayan Kayseri ili dağıtım lisans süreci, 2016 yılı itibariyle, mevcut dağıtım bölgeleri lisansı kapsamı 76 il ve bu illerin sınırları içerisinde yer alan 339 ilçe ve beldeye doğal gaz arzı sağlanmış olup 28 Mart 2017 tarihinde gerçekleştirilen Hakkari, Şırnak, Yüksekova, Cizre, İdil, Silopi doğal gaz dağıtım lisansı ihalesi ile, 81 ilin tamamına ait dağıtım ihalesi ile süreç sonuçlandırılmıştır.

Ülkemiz Asya, Afrika ve Avrupa'nın birbirine en yakın olduğu nokta olması münasebetiyle eşsiz bir jeopolitik konuma sahip durumdadır. Coğrafik anlamdaki eşsiz jeopolitik konum ile birlikte, sanayi devrimi ile büyük önem kazanan enerji kaynaklarına sahip olma veya yakın erişebilirlik durumu; 21. yüzyıl enerji savaşları çağında, coğrafik konum kadar, Ülkemizi enerji arz güvenliği hususunda önemli bir konuma sahip olmasını sağlamaktadır. 21. Yüzyılda enerji kaynakları içerisinde doğal gazın öne çıkması, hidrokarbon içerikli yakıtlara yakın olma durumu ayrıca arz-talep dengesine göre, Avrupa'daki artan enerji ihtiyacı; Ülkemizi jeopolitik ve stratejik anlamda bir nevi "enerji köprüsü" ve "enerji üssü" rolünü doğal olarak üstlenmesine beraberinde getirmiştir [9]. Şekil 5'de ülkemizin Asya-Avrupa arası enerji koridoru olduğu harita üzerinde gösterilmiştir.



Şekil 4. Doğal gaz Üretim-Son Tüketici İlişkisi



Şekil 5. Asya – Avrupa Enerji Koridoru

TÜRKİYE’ DE DOĞAL GAZ ARZ MEVZUATININ GELİŞTİRİLMESİ

Söz konusu jeopolitik ve stratejik coğrafik konumumuz, Karadeniz havzasında keşfi yapılan yerli doğal gaz rezervleri, Uluslararası iletim şebekelerinin geçişi ile birlikte Ülkemizin enerji kavşağı konuma gelmesi ve 28 Mart 2017 tarihinde gerçekleştirilen Hakkari, Şırnak, Yüksekova, Cizre, İdil, Silopi doğal gaz dağıtım lisansı ihalesi sonuçlandırılan dağıtım ihalesi sürecini, dağıtım lisanslarında yer almayan, yerleşim yerlerine doğal gazın ulaştırılmasını beraberinde getirmiştir. Bu yeniden yatırım ile dağıtım lisanslarının revize edilerek ilave ilçe ve beldelerin eklenmesi ve doğal gaz piyasasında, Genişleme İlçeleri kavramını ortaya çıkarmıştır [10].

Buna göre, 17/10/2016 tarihli ve 2016/9382 Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile doğalgazın Ülke genelinde yaygınlaştırılması hedefi doğrultusunda, mevcut doğal gaz dağıtım lisansı kapsamında yer almayan, merkez nüfusu 20 Bin ve üzerindeki yerleşim yerlerine doğal gazın ulaştırılması amacıyla, yapılacak yatırımların usul ve esaslarının belirlenmesini içeren kararname yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun 17/3/2016 tarihli doğal gaz dağıtım şirketlerinin dağıtım bölgesi kapsamında olup iletim şebekesinin ulaşmadığı ve/veya dağıtım şebekesi ile bir bütün oluşturacak şekilde şebeke imalatının yapılamadığı bölgelerde, lisans sahiplerinin sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) veya sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) yöntemleri ile doğal gaz ana iletim hattı [şehir besleme hattı] veya dağıtım şebekesi ulaşıncaya kadar, ilgili yerleşim yerine gaz arzının önünü açmıştır. Böylece mevzuata, belirli bir nüfusa sahip yerleşim yerlerine doğal gaz arzını sağlayabilmeye dair usul ve esaslar ilk olarak ifade edilmeye başlamıştır. Doğalgazın Ülke genelinde yaygınlaştırılması hedefi doğrultusunda alınan kararların temel amacı; Botaş iletim hatlarına gaz arzı sağlanacak yerleşim yerinin uzaklığı, gaz arzı için kurulması gereken basınç düşürme ve ölçüm istasyonlarını besleyecek yüksek basınç şehir besleme hatlarının yokluğu, söz konusu yüksek basınç hatlarının yapımının maliyetinin yüksekliği, ilgili şebeke imalatlarının yapımı için kamulaştırma işlemleri ile birlikte, inşaat sürecinin 1,5-2 yıl gibi süreleri gerektirmesi; belirtilen politik, siyasi ve enerji arzı olma noktasındaki stratejiler gereğince en hızlı şekilde doğal gaz arzı sağlamak için efektif çözümler bulunma gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Buna göre, 6/11/2016 tarihinde ilk deneyim olarak, Erzincan Üzümlü ilçesinde başlayarak yürütülmekte olan CNG ve LNG ile gaz arzı yol haritası daha da netlik kazanmıştır [11]. 20 bin ve üzeri ilçe ve beldelere gaz arzı sürecinin Resmi Gazete’de yayınlanması ve sahada ilk deneyimlerin yaşanması sonucunda, yeterliliği sağlayan tüm ilçe ve beldeye ait yerel dinamikler sürecin başından sonunda kadar takip etmesini beraberinde getirmiştir. 2016 yılından günümüze kadar yapılan tüm genel ve yerel seçimlerde herhangi bir yerleşim yerine gaz arzının sağlanabilmesi hem genel siyasetin hem de yerleşim yerindeki yerel dinamikler ve siyasiler için en önemli vaatlerinden birisi haline gelmesi sağlamıştır. Doğal gazın Ülke genelinde yaygınlaştırılması amacı ile üretilen politikalar, siyasi dinamiklerin yerleşim yerlerine gaz arzı sürecindeki aktif rol almaları ve yeterlilik alamayan ilçe ve beldelerdeki halkın doğal gaz talepleri; sürecin tekrar ele alınmasını ve yeterlilik şartının değiştirilmesine sebebiyet vermiştir. 29/12/2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile merkez

nüfusu 15 bin ve üzeri ilçeler ile merkez nüfusu 10 bin ve üzerinde olup, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının onayı ile gaz arzının sağlanmasının önü açılmıştır. İlgili süreçte yapılan mevzuat değişiklikleri ve zaman içerisindeki kurul kararlarını gösteren çalışma Şekil 6'da gösterilmiştir.

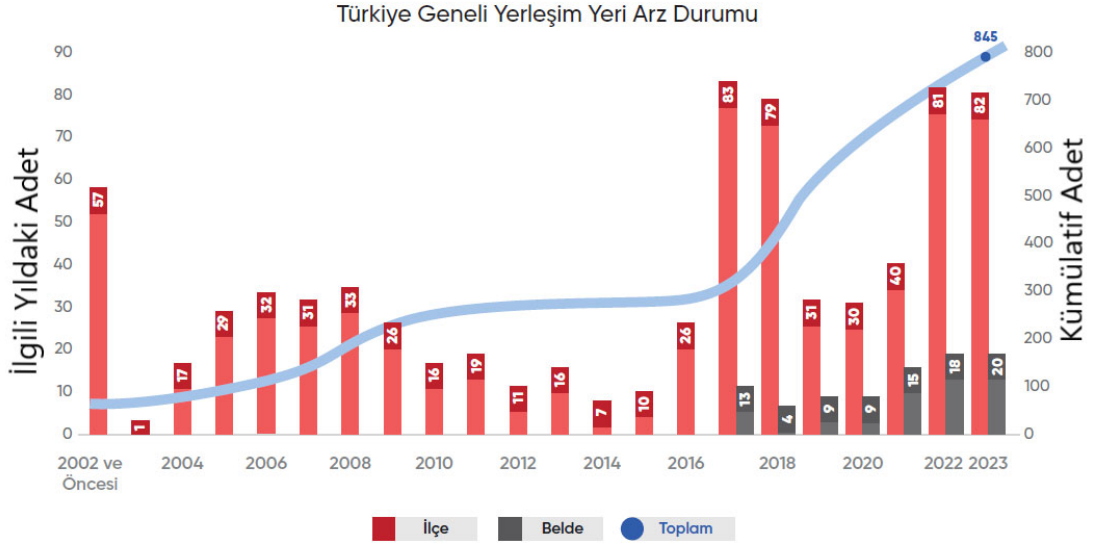


Şekil 6. Yerleşim Yerlerine Doğal Gaz Arzı İle İlgili Yapılan Mevzuat Değişiklikleri ve Gelişmeler

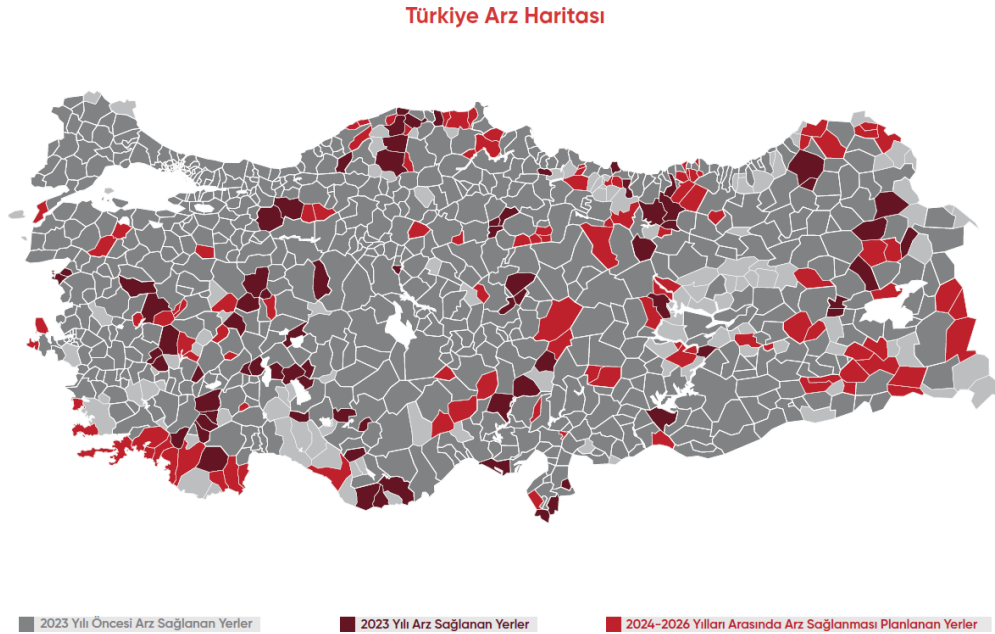


Şekil 6. (Devam)

Gelinen noktada, 81 il 845 yerleşim yerine doğal gaz arzı sağlanmış olup, sağlanan yerleşim birimlerinin %78'i ilçe, %22'si ise beldedir. 2023 yılında 102 yerleşim birimine doğalgaz hizmeti ulaştırılmıştır. 2024-2026 dönemi planlamalarında ise 128 yerleşim birimine doğal gaz konforunun sağlanması hedeflenmektedir [12]. Şekil 7'de 2022-2023 arası arz durumunun gelişimi, Şekil 8'de Türkiye haritası üzerinden arz durumu gösterilmiştir.



Şekil 7. Türkiye Geneli Arz Durumu



Şekil 8. Türkiye Haritası Üzerinde Doğal Gaz Arz Durumu

SONUÇ

Yapılan çalışmayla beraber yerleşim yerlerine doğal gaz arzı sağlanırken kanuna, yönetmeliklere, ilgili mevzuatlara ve kanun hükmünde kararnameler ile esas işleyişinin ve uygulanabilirliğinin artırıldığı, kullanıcılar ve dağıtım şirketleri tarafından yasal güvence altına alındığı tespiti yapılmıştır. 21. yüzyılda enerji savaşları çağında coğrafik konumun önemin artması kadar, ülkemizi enerji arz güvenliği hususunda da önemini arttıracaktır. Mevcut siyasi düşünce ve ülke savaşlarından kaynaklı artan enerji ihtiyaçları ve uygulanan ambargolar sonucunda Avrupa'daki doğal gaz ihtiyacının artması ülkemizi enerji köprüsü ve enerji üssü rolünü üstlenmesine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda Türkiye'deki doğal gaz keşiflerinin ve bu keşifler sonucunda ortaya çıkarılan doğal gaz rezervinin de katkısı olacaktır. Gelişen ve değişen malzeme biliminin kullanılan doğal gaz malzemelerinin sahadaki faaliyetleri de göz önüne alınarak, yatırım çalışmaları kapsamında risk teşkil etmemesi adına alınan verilerin irdelenip incelendikten sonra gerekli yönetmelik değişikliklerinin yapılması uygun olacaktır. Doğal gaz arzı talebinin artmasından kaynaklı mevcut kanun ve yönetmeliklerin öncülüğünde denetim ve

kontrol mekanizmasının işlenebilirliği gereklidir. Aynı zamanda saha uygulamada karşılaşılan zorlukların yerinde gözlemler ve incelemelerden sonra veriler toplanarak tartışılmalı, bunlar gerekli yönetmelik ve mevzuatlara işlenerek yürütülmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] O. Yardımcı, “Türkiye doğal gaz piyasası: Geçmiş 25 yıl Gelecek 25,” Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:3, No:2, Sayfa 157-166, 2011.
- [2] <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/gunluk-dogal-gaz-tuketiminde-yeni-rekor> [Erişim Tarihi 08.05.2024].
- [3] Gazbir Doğal Gaz Sektör Raporu, Syf.20, İstanbul, 2022.
- [4] <https://www.botas.gov.tr> [Erişim Tarihi 21.05.2024]
- [5] G. Sak, Türkiye’de Doğalgaz Sektörünün Yeniden Yapılandırılması, Syf.16, Ankara, 2009.
- [6] G. Kılıç, , Doğal gaz Piyasasının İdare Hukuku Açısından İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, İzmir, 2016.
- [7] Türkiye Enerji Piyasaları Araştırma Raporu, Syf.29, Temmuz, 2018.
- [8] <https://www.iea.org/regions/europe/natural-gas> [Erişim Tarihi 08.05.2024]
- [9] İ. Dinçer ve M. A. Ezan, TÜBA Doğal gaz Raporu, Türkiye Bilimler Akademisi, Syf. 34-36, Ankara, 2021
- [10] <https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-17/yonetmelikler> [Erişim Tarihi 08.05.2024]
- [11] P. Gedik, ve İ.Dönmez, Enerjim Dergisi, Ocak Şubat Mart, Syf.29, İstanbul, 2017.
- [12] Gazbir Doğal Gaz 2023 Sektör Raporu, Syf.9-11, İstanbul, 2024.